

MARITIEM COLLEGE IJMUIDEN

TECHNISCH COLLEGE VELSEN

Anti-pestprotocol

m.i.v. schooljaar 2024-2025

Technisch College Velsen
Maritiem College IJmuiden

Inhoud

1 Inleiding	3
2. Pesten	4
2.1 Wat is pesten?	4
2.2 Hoe wordt er gepest?	4
2.3 De gepeste leerling	5
2.4 Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders).....	5
2.5 De pester.....	5
2.6 De meelopers en andere leerlingen.....	6
2.7 Het aanpakken van pesten.....	6
3 Het Pestprotocol	6
3.1 Uitgangspunten	6
3.2 Preventieve maatregelen	6
3.3 De vijfsporenaanpak	6
3.4 KIC.....	7
4 Stappenplan na een melding van Pesten	8
4.1 De mentor	8
4.2 De teamleider en indien nodig de anti-pestcoördinator.....	8
4.4 Vertrouwenspersonen	8
4.5 De anti-pestopdracht.....	8
4.6 Schorsing.....	9
4.7 Verwijdering van het Technisch College Velsen of het Maritiem College IJmuiden.....	9
5. Digitaal Pesten	9
5.1 Tips voor leerlingen bij Digitaal Pesten	9
5.2 Tips voor ouders bij Digitaal Pesten	10

1. Inleiding

Op het Technisch College Velsen (TCV) en Maritiem College IJmuiden (MCIJ) streven we naar het creëren van een fijne sfeer en een veilige leeromgeving. Dit maakt dat leerlingen minder alert hoeven te zijn op een negatieve omgeving en zich meer op het leerproces kunnen richten.

Hoe goed wij ook ons best doen om deze veilige-, sfeervolle omgeving te creëren, wij moeten ook eerlijk zijn. Ook wij moeten toegeven dat ook bij ons op school helaas weleens gepest wordt.

Wij doen ons uiterste best om het pesten zo beperkt mogelijk te houden, er wordt veel aandacht besteed om pesten tegen te gaan en op tijd te signaleren. Misschien belangrijker nog is dat we ernaar streven, het pesten zoveel mogelijk te voorkomen.

Wij streven ernaar te handelen in de driehoek leerling-ouder-school. Er is niet alleen aandacht voor de gepeste, maar ook voor de pester en de rol van de omstanders/ meelopers. Aan ouders wordt gevraagd veranderingen in gedrag, vermoeden van pesten, door te spelen naar de mentor en/ of overige verantwoordelijken binnen de school.

Dit protocol is erop gericht alle betrokkenen (schoolpersoneel, ouders en leerlingen) te informeren over wat de school doet aan een veilig schoolklimaat. Dit protocol is geen statisch document. Het is een handleiding voor betrokkenen. Acties worden altijd op de situatie en met de betrokkenen afgestemd.

Beleid is altijd in ontwikkeling. Mochten er door ervaring of nieuwe kennis andere inzichten ontstaan, dan zal het document worden aangepast.

Voor de tekst van dit protocol is gedeeltelijk gebruik gemaakt van het pestprotocol zoals geadviseerd door Stichting School & Veiligheid. Omwille van de leesbaarheid is steeds 'hij' gebruikt in de tekst. Waar 'hij' staat kan uiteraard ook 'zij' worden gelezen.

2. Pesten

2.1 Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

Soms heeft een pester ook niet altijd in de gaten dat de ander zijn gedrag als pesten ervaart. En soms is het niet als pesten begonnen, maar wordt dit het uiteindelijk wel.

Over de redenen waarom mensen zich agressief gedragen, bestaan allerlei theorieën. Volgens de ene theorie is geweld een onontkoombaar verschijnsel, dat op zijn best op een acceptabele wijze kan worden gekanaliseerd, volgens een andere theorie komt geweld voort uit frustratie en kan dit worden voorkomen door ontevredenheid weg te nemen, en de leerling bewust te laten worden van oorzaak en gevolg van gedrag.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Pesten kan grote gevolgen hebben voor de gepeste (onzekerheid, faalangst, depressie) en de pester (problemen met sociale relaties en een grotere kans om in het criminele circuit terecht te komen). Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeielijk is om er greep op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten leerkrachten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan. Docenten, teamleiders en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten.

Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben.

Voor mentoren betekent het dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groepssfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden

2.2 Hoe wordt er gepest?

Met woorden:	zoals: vervelende bijnamen verzinnen, belachelijk maken, vernederen, schelden / uitschelden, (be)dreigen, voortdurend bellen en of sturen van berichtjes.
Lichamelijk:	zoals: trekken aan kleding, duwen en sjorren, schoppen en slaan, opjagen en achternalopen, in de val laten lopen, klem zetten of rijden, opsluiten.
Uitsluiting:	zoals: doodzwijgen en negeren, uitsluiten van feestjes, bij groepsopdrachten niet mee mogen doen, geen toegang krijgen tot een groepsapp.
Stelen en vernielen:	zoals: afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, kliederen op boeken, banden lek prikken, fiets beschadigen.
Afpersing:	zoals: dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

2.3 De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties.

Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdgenoten: ze bespelen een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet of ze praten met een ander accent.

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- Schaamte
- Angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt
- Het probleem lijkt onoplosbaar
- Het idee dat hij/zij niet mag klikken.

2.4 Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders)

- Niet meer naar school willen
- Niet meer over school vertellen thuis
- Nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden
- Slechtere resultaten op school dan vroeger
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben
- De verjaardag niet willen vieren
- Niet buiten willen spelen
- Niet alleen een boodschap durven doen
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn
- Zelf blessures veroorzaken om niet naar school te hoeven

2.5 De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Vanbinnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken.

Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt er immers om gepest te worden.

Pestgedrag kan een aantal dieperliggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een docent is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)

2.6 De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen. Het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

2.7 Het aanpakken van pesten

Hoe triest soms de omstandigheden van de pester ook zijn: pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school.

De grote vraag is hoe dat het beste kan en vooral ook hoe we dat als team het beste kunnen aanpakken.

Onze school pakt het pesten aan vanuit de begeleidingsstructuur. Hierin spelen mentoren en teamleiders een belangrijke rol.

3. Het Pestprotocol

3.1 Uitgangspunten

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, het management, ouders en leerlingen;
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren;
3. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.
4. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten;
5. We volgen voor het bestrijden van pestgedrag een vijfsporenaanpak

3.2 Preventieve maatregelen

1. Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en (KIC) regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en dat dit niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd. Mentoren kunnen gebruik maken van een klassencontract of groepsafspraken, een voorbeeld hiervan kan je opvragen bij de anti-pestcoördinator.
2. In de onderbouw wordt tijdens de KIC-lessen en lessen mediawijsheid aandacht aan pesten en groepsvorming besteed. In het eerste leerjaar is er aandacht voor communicatievormen en omgaan met verschillen. Tevens is er in het 1e jaar een voorlichting van HALT over groepsdruk en social media.
3. Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, de gepeste, de meelopers en de toeschouwers benoemd.
4. Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de mentor in Magister worden gezet, van zowel de pester als het slachtoffer.

3.3 De vijfsporenaanpak

De algemene verantwoordelijkheid van de school

De school zorgt dat alle personeelsleden voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten. De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.

Het bieden van steun aan de leerling die gepest wordt

Het probleem wordt serieus genomen. Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurt. We bieden hulp aan en er wordt overlegd over mogelijke oplossingen.

Het bieden van begeleiding aan de pester

We confronteren de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester. We proberen achterliggende oorzaken boven tafel te krijgen. We wijzen op het gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag. We bieden begeleiding aan.

Het betrekken van de klas bij het probleem

De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De mentor komt hier in de toekomst op terug.

Het bieden van steun aan de ouders van zowel de gepeste leerling als de pester

Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen. De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken. De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind. De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

Note: De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

3.4 KIC

Op het TCV/MCIJ wordt in klassen 1,2 en 3 gewerkt met het programma Kracht in Controle (KIC). Met dit programma wordt gewerkt aan de individuele veiligheid in de klas en op school. Tevens biedt dit programma een extra borging in de driehoek leerling-ouder-school, doordat KIC beschikt over hulpmiddelen waarmee het welbevinden van de leerling in de groep kan worden geregistreerd en gevolgd. Zo wordt er minimaal 2 maal per jaar (medio oktober en medio april) verschillende vragenlijsten ingevuld door leerlingen en ouders over het sociaal-emotioneel welbevinden van de leerling, en wordt er op deze momenten ook een sociogram van de klas als geheel gemaakt. Dit alles verstevigt het partnerschap met ouders, en zorgt voor een beter inzicht voor de mentoren en andere betrokken docenten ten aanzien van het welbevinden van de leerling, zodat eerder eventueel noodzakelijke interventies in de klas zijn te plegen.

De lessen die zijn gekoppeld aan KIC, zijn opgenomen in het curriculum op onze scholen, zodat er op meerdere momenten aandacht is voor welbevinden, sociaal gedrag, groepsvorming en omgaan met pesten. In leerjaar 1 is KIC vooral gericht op het sociaal welbevinden van de leerling. In leerjaren 2 en 3 wordt KIC uitgebouwd met algemene communicatievaardigheden.

De KIC-lessen zijn verdeeld in 2 componenten; een meer fysiek deel dat in de gymzaal kan worden uitgevoerd, en mentorlessen in een regulier leslokaal. Bij deze laatste lessen wordt de groepsvorming benadrukt.

4. Stappenplan na een melding van Pesten

4.1 De mentor

1. Wanneer het pesten plaatsvindt tussen klasgenoten, praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gesprekken is op te vragen bij de anti-pestcoördinator. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
2. De mentor bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt (zie D, E, F)).
3. Wanneer het pestgedrag zich herhaalt bespreekt de mentor het pestgedrag in zijn mentorles en kan daarbij gebruik maken van lesmateriaal. Dit is belangrijk in verband met de het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groeps lid heeft.
4. Mentor maakt melding in het team en maakt een notitie in het logboek van de leerling(en).
5. Indien het probleem zich blijft herhalen dan neemt de mentor contact op met de ouders. Ook meldt de mentor de gebeurtenissen en de gemaakte afspraken aan de teamleider van de leerling(en).
6. De mentor stelt een handelingsplan op.
7. De anti-pestcoördinator wordt op de hoogte gesteld. Er kan een beroep gedaan worden op de expertise.

4.2 De teamleider en indien nodig de anti-pestcoördinator

1. De teamleider neemt de rol van de mentor over als de gemaakte afspraken die in het handelingsplan staan niet het gewenste effect hebben of wanneer het pesten frequent het klassenverband overstijgt. Hij heeft een gesprek met de gepeste en de pester en organiseert zo nodig een gesprek tussen beiden.
2. In het contact met de pester is het doel drieledig, namelijk:
 - confronteren;
 - mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen;
 - helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten. In het contact met de gepeste wordt gekeken of hij sociaal gedrag vertoont waardoor hij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters. Hij adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door het School Ondersteuningsteam.
3. De pester krijgt een waarschuwing van de teamleider. Een notitie van deze waarschuwing komt in het dossier van de betreffende leerling.
4. Bij recidief gedrag brengt de teamleider de leerling in bij de anti-pestcoördinator en stelt de ouders daarvan op de hoogte.
5. Vanuit de anti-pestcoördinator komt zo nodig een advies voor mogelijke hulp, zowel aan de pester als de gepeste.
6. De teamleider zorgt voor terugkoppeling van alle informatie naar de mentor.

4.4 Vertrouwenspersonen

De school heeft twee vertrouwenspersonen (een man en een vrouw) waar leerlingen o.a. hun verhaal kunnen doen wanneer zij last hebben van pesten, agressie of machtsmisbruik. De vertrouwenspersoon bespreekt met de leerling de nodige vervolgstappen en zal de leerling hierin begeleiden of waar nodig contact opnemen met de ouders en de teamleider.

4.5 De anti-pestopdracht

Wanneer de pester opnieuw in pestgedrag vervalt, kan hij ertoe verplicht worden om individueel een programma te volgen. Dit vindt plaats in de eigen tijd en dus niet tijdens schooltijd (08.00 – 17.00 uur maatregel). De leerling krijgt een opdracht afgestemd op de situatie. Het doel van de opdracht die is

reflectie en het gevoelig maken van de pester voor wat hij aanricht bij de gepeste leerling. De ouders worden van de opdracht op de hoogte gesteld en krijgen vooraf van de school te horen op welke wijze aan de (anti)pestopdracht invulling wordt gegeven.

NB: in zeer ernstige gevallen, dit ter beoordeling van de directie, kan van het bovenstaande worden afgeweken. Zie ook hier onze klachtenregeling en/of ons reglement schorsing en verwijdering.

4.6 Schorsing

Wanneer de pester opnieuw in pestgedrag vervalt treedt ons reglement schorsing en verwijdering in werking.

4.7 Verwijdering van het Technisch College Velsen of het Maritiem College IJmuiden

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag, liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil dan geen verantwoordelijkheid voor deze leerling meer nemen met het oog op de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school niets anders dan schoolverwijdering.

NB: de taak van vakdocenten

De vakdocenten hebben vooral een signalerende rol. Dat geldt ook voor medeleerlingen. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en het voorval melden bij de mentor.

5. Digitaal Pesten

5.1 Tips voor leerlingen bij Digitaal Pesten

Wat kun je doen om digitaal pesten te voorkomen?

- Bedenk dat niet alles waar is wat je op Internet tegenkomt.
- Gebruik een apart emailadres om jezelf te registreren op websites.
- Kies een emailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft.
- Gebruik altijd een bijnaam als je chat.
- Zorg dat je je wachtwoorden niet doorgeeft aan anderen en dat ze niet gemakkelijk te raden zijn. Als anderen wel binnen zijn gekomen, neem dan contact op met de beheerder van de site.
- Als je een vervelend gevoel hebt over iets wat je hebt gezien of meegemaakt, vertel het dan aan iemand die je vertrouwt.
- Blijf respectvol naar anderen, scheld niet terug.
- Ga weg uit de chatroom als er iets vervelends gebeurt.
- Verwijder onbekenden uit je contactenlijst.
- Bel of mail niet zomaar met personen die je alleen van Internet kent, spreek niet met ze af zonder dat je ouders het weten.
- Verstuur en verspreid geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail.
- Geef geen persoonlijke informatie aan mensen die je alleen van chatten kent. Let vooral op bij foto's van jezelf. Als je een foto op Internet zet, kan deze gemakkelijk gekopieerd en op andere websites geplaatst worden. Zo kunnen foto's jarenlang terug te vinden zijn. Foto's kunnen ook bewerkt worden(!).
- Wees voorzichtig met het gebruik van je webcam. Jouw beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om ze aan anderen personen te laten zien of voor doeleinden die jij niet wilt.

Wat kun je doen tegen digitaal pesten?

- Niet persoonlijk opvatten als het van mensen komt die je niet kent. De anonimiteit van Internet maakt dat mensen makkelijk gaan schelden.
- Reageer niet op pestmails of andere digitale pesterijen.
- Blokkeer onbekende afzender op je telefoon.
- Bewaar de bewijzen. Maak een print of sla ze op. Van het IP-adres van een email kan vaak worden afgeleid van welke computer de email is verzonden. Een provider heeft vaak een helpdesk die klachten over nare mail aan kan nemen. Men heeft daar ook de technische mogelijkheden om na te gaan wie de mail heeft verstuurd.
- Ga naar je mentor, leerlingbegeleider of teamleider toe op school. Deze zal je verder helpen om het vervelende pestgedrag te stoppen.
- Stalking is het keer op keer lastigvallen van een persoon, door die persoon te achtervolgen, steeds op hinderlijke wijze contact op te nemen, en soms ook te bedreigen. Bij stalking kun je aangifte doen bij de politie want het is strafbaar

5.2 Tips voor ouders bij Digitaal Pesten

- Toon interesse. Verplaats u in de belevingswereld van uw kinderen op Internet. Internet kan spannend en gevaarlijk zijn, maar ook heel leuk. Bezoek af en toe jongerensites en ontdek waarom uw kind internet leuk vinden. Praat daarover met uw kind en zorg ervoor dat ook de negatieve kanten van Internet bespreekbaar zijn. Mochten er problemen zijn met het surfgedrag (seks- of gewelddadige sites) of mochten er vervelende ervaringen ontstaan tijdens bijvoorbeeld mailcontact, of andersoortige problemen, dan weet uw kind dat hij/zij er met u over kan praten. De noodzaak van “stiekem gedrag” is voor uw kind dan minder aanwezig.
- Maak internetafspraken met uw kind.
- Spoor de dader op. Soms is de dader van pestmail, hacking, stalking e.d. op te sporen via het emailadres. Ook kunnen schrijfstijl en andere aanwijzingen leiden tot het vinden van de dader.
- Bewaar de bewijzen. Maak een print of sla ze op. Van het IP-adres van een email kan vaak worden afgeleid van welke computer de email is verzonden. Een provider heeft vaak een helpdesk die klachten over nare mail aan kan nemen. Men heeft daar ook de technische mogelijkheden om na te gaan wie de mail heeft verstuurd.
- Reageer nooit op pestmails e.d. Blokkeer indien mogelijk de afzender.
- Breng school op de hoogte als uw kind hinder ondervindt van digitaal pesten.
- Doe in geval van digitaal pesten zo nodig aangifte of een melding bij de politie.

Meer informatie vindt u bij:

www.mijnkindonline.nl (brochure Digitaal Pesten)